

בבא בתרא כ ADDENDUM

משה שווערד

I. תוספות מסכת בבא בתרא דף כ עמוד א ד"ה בחבית של

בחבית של מתכת - הקשה ר"ת דחבית גופה תביא טומאה לבית אחר דע"י אהל נעשית המתכת כחלל להיות אבי אבות הטומאה כדמוכח במסכת אהלות והוי כחלל נמי לטמא אחרים באהל דכוליה קרא דוכל אשר יגע על פני השדה כחלל חרב וגו' דריש לה בנזיר פרק כ"ג (דף נד. ושם) לענין אהל ונראה לרבינו תם דהכא מיירי כגון שהגרוגרות בולטות חוץ לפי חבית כל סביבותיו ומכסות אותו לגמרי שאין נראה כלל ודייק ר"ת מדנקט גרוגרות ולא נקט פירות לפי שהם מדובקות יחד אף על פי שיוצאות חוץ לחבית אין נופלות וכי האי גוונא דייק בפרק חבית (שבת דף קמו.) ועוד אומר ר' יצחק דהכא מיירי בשאין חבית יוצאה חוץ לכותל דהשתא דרך החלון לא יבא טומאה לבית דטומאה רצוצה בוקעת ועולה ואינה מתפשטת לצדדין שהרי אין בו פותח טפח.

• דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף כ עמוד א

י' בא"ד - ודייק ר"ת מדנקט גרוגרות ולא נקט פירות לפי שהם מדובקות יחד וכו' - פי' ומזה ראייה שמייירי בדבר שמכסה לגמרי את פי החבית הפונה לבית הטהור, ולפיכך אין החבית מעבירה טומאה לבית.

התורת חיים [ד"ה בחביות] והפורת יוסף דוחים הראיה שנקט גרוגרות משום שרק הן יכולות לעמוד בפני עצמן בלי החבית, כיון שהן נדבקות זה לזה, משא"כ שאר פירות שיפלו ואין יכולין לעמוד בפני עצמן.

II. ספר כבוד הרב - [מו"ר הרב צבי שכטר] ע' 279

בדין ביטול לכל זמן המצוה

ד) ועיין עוד במשנ"ב רס"י תרע"ז בבה"ל ד"ה במקום, דאם הולך הוא וכל אנשי ביתו לבית אביו או חמיו בקביעות על ח"ת ימי חנוכה, דבר ברור הוא, שכיון שסועד וישן שם כל ימי חנוכה, אף שביום אוכל אכילת עראי בביחו, שאינו מדליק אלא בבית שאוכל וישן שם בלילה.

ונראה לבאר ד"ז עפ"י דברי הגמ' ריש סוכה (ג:), היתה גבוהה מכ"ף אמה ובא למעטה בכרים וכסתות, לא הוי מיעוט ואע"ג דבטלינהו, משום דבטלה דעתו אצל כל אדם. ופרש"י ד"ה לא הוי מיעוט, שאין סופו להניח שם כל ז', מפני הפסד ממונו. ועיי"ש בר"ן שעל הרי"ף (דף א' ע"ב) ד"ה תבן, דאיכא מאן דאמר דבטול לעולם בעינן. ולדידי מסתברא דבטול לשבעה סגי... ולענין טומאה [נמי סגי למעט בחלון במבטלו] כל זמן שהטומאה שם⁴.

4) ועפ"י דברי הר"ן הללו ניהא בפשיטות חמיתה תחוס' (כ"ב כ' ע"א ד"ה היא) אמתני' דסוף שבת, שפקקו את המאור בטפיח, בכדי שיחוץ בפני הטומאה, דמאי מהני, הא לא מבטל ל'י לטפיח שמה. ועיי"ש מה שתי' הר"ת, לחלק בין מיעוט בחלון לבין סותמו לגמרי. וכן כתבו לחלק כן בפ' כירה (מד:): בתוד"ה ואין. ואילו לדברי הר"ן הנ"ל ניהא טובא, דלענין למעט בחלון, סגי במה שמבטלו שמה בעד כל הזמן שהטומאה שם.

III. תוספות מסכת בבא בתרא דף כ עמוד א ד"ה כיון דאיכא

כיון דאיכא צער בעלי חיים כו' - וא"ת כולה בהמה שקיל ושדי לכלבים וי"ל דמיירי בקוף וכל דדמי ליה דמנח התם לטיולי ביה וניהא דנקט אבר ובשר ולא נקט בהמה גופה דאי חזיא לטיולי שקיל לה לטיולי בה ואי לא חזיא שדי לה לכלבים.

דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף כ עמוד א

• כא [תד"ה כיון וכו' וא"ת כולה בהמה שקיל ושדי לכלבים וי"ל דמיירי בקוף וכו' - התוס' מתרצים שמייירי בקוף שרוצה לשחק בו [ולאו דוקא לטייל בו], וכיון שיש לה אבר מדולדל ישחק בה כאן בחלון. דאינו יכול ליקחה למקום אחר כיון שיש לה אבר המונח בחלון. ולכן נקט שהאבר המדולדל מונח בחלון ולא נקט שהבהמה עצמה ישבה בחלון, משום שאם אין לה אבר מדולדל יקחנה למקום אחר כדי לשחק שם, ואם אינה ראויה לכך ישליכנה לכלבים, [וכן מבאר האילת השחר].
הר"י מיגש בשיטה מבאר שלא העמיד באופן שהבהמה עצמה ישבה בחלון, משום שסתם חלון הוא גבוה ואין הבהמה יכולה לטפס עליו. ועוד משום שסתם חלון הוא קטן ואין בו מקום לגוף הבהמה.
הר"י מיגש מקשה דישחטנה כדי לזרוק כולה לכלבים. ותירץ דאין דרך לשחוט בהמה עבור כלבים. וכ"כ ר' יונה והרמב"ן והריטב"א.
עוד תירץ הר"י מיגש מאחר והבהמה היא טמאה ואינה בכלל דין שחיטה, נמצא ששחיטתה הוי הריגה בעלמא ויש בזה איסור משום עער בעלי חיים.
הפני שלמה מביא תשובת הנו"ב [תנינא יו"ד סימן י] שכתב שאין בהריגת בהמה איסור צער בעלי חיים. וכן מוכח מהתוס' וכל הראשונים שלא תירצו כמו הר"י מיגש.
האילת השחר מקשה [על הרי"מ] למה לא הותרה הריגת בהמה לצורך האדם.

IV. דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף כ עמוד א

כג [תד"ה אתיא וכו' ואיירי בגוסס שימות קודם שיצא השבת ואמר דשם תהא קבורתו - שיטת תוס' שלא מהני ביטול ליום אחד ולכן כתבו ששם תהא קבורתו.
הרשב"א [יט ב] ור' יונה כתבו שסגי בביטול ליומיה, וזה כוונת הגמ' בן ח' המונח בחלון אסור לשלטון בשבת.
ולעיל [יט ב] דפריך תבן חזי לטינא או להיסק, כתב הרשב"א דהוי מצי לשנויי בשבת, אלא דכיון דתנא סתמא ניהא ליה לאוקמי בין בחול בין בשבת. וכ"כ הריטב"א [ד"ה דתניא] והר"ן [ד"ה חזיא].
הפני שלמה מקשה מה קושית הגמ' להלן על מלח דחזיא ליה לעורות, הרי אפשר לתרץ דמיירי בשבת כמו שכבר תירץ על בן ח'.
האילת השחר [ד"ה ריקא] מקשה בשלמא לפי הרשב"א שסגי בביטול ליום אחד, מובן מה שהגמ' לעיל תירצה שמשאיר התבן והגרוגרות בחלון כיון שהרקיבו, אבל לתוס' קשה וכי משאירים זבל רקוב בחלון לעולם.
בפשטות דין ביטול הוי דין דאורייתא, אבל המשנה אחרונה [אהלות ו - ב ד"ה ונ"ל] מחדש שדין ביטול הוי דין דרבנן גזירה שמא אח"כ יטלנו ויטעה להמשיך לטהר אחר שיטלנו. [וזה מובן יותר לדעת התוס', אבל לדעת הראשונים שסגי בביטול ליומיה, אין כ"כ חשש שיטעה באותו יום].

V. תוספות מסכת בבא בתרא דף כ עמוד ב ד"ה תנור דידן

תנור דידן ככירה דנחתומין דמי - כל אחד היה עושה תנור שלו כפי מה שהיה רוצה גדול או קטן אבל כירות של נחתומין היו כולן שוות **והיו בקיאי בהן** ונפקא מינה למקח וממכר.

דבר יעקב מסכת בבא בתרא דף כ עמוד ב

• יא [תד"ה תנור דידן וכו' כל אחד היה עושה תנור שלו כפי מה שהיה רוצה גדול או קטן - כתב המהרש"א דכוונת תוס' לבאר למה קאמר שתנור שלנו דומה לכירה של נחתומים, ולא קאמר בפשיטות דתנור שלנו וכירה של נחתומים שיעורם שוה, ומפרשים התוס' משום ששיעור תנור לא היה ידוע כיון שדרך כל אחד לעשותו שיעור אחר, משא"כ כירה של נחתומים היה לו מדה קבועה וידועה. ונ"מ למקח וממכר שבסתם תנור שלנו הוי כמו כירה של נחתומים.

VI. דף על הדף מסכת בבא בתרא דף כ עמוד ב

בגמ': בעי אביי כיבד וריביץ לאוצר מהו כו'.

הרמב"ם (פ"ט מהל' שכנים הי"ג) פסק בכל האבעיות האלו, שאם עבר ועשה א"צ להסירו, אבל לכתחילה אסור לו לעשות, ובעל האוצר מעכב עליו, וכ"כ הרשב"א בחידושו (כאן).

אבל הרא"ש (סי' ו') כתב דכיון דלא איפשטו כל האבעיות האלו, אינו צריך להרחיק.

והנה בתרומת הדשן (ח"ב סי' קל"ז) כתב לגבי עשן שאינו תדיר, שאף שיש שסוברים שעשן שאינו תדיר נחשב נזק (ורק יש קולא גבי' דמהני אצלו חזקה), מ"מ כיון שהוא פלוגתא, א"כ מספק אין לאסור עליו לסמוך.

וקשה דהא כנ"ל דעת הרמב"ם והרשב"ם דבספק נזקין אסור לכתחילה לסמוך, ורק אם סמך בדיעבד א"צ להרחיק. והש"ך (קנ"ה ס"ק י"ט) מטעם זה חולק על התרוה"ד וס"ל דלכתחי' אסור לסמוך.

ותי' הגרעק"א בשו"ת (סי' קנ"א) דדוקא באופן שהוא ודאי מזיק, אלא שיש ספק אם יש לו היתר כמו בכיבד ובריביץ, בזה ס"ל להרמב"ם והרשב"א דלכתחילה אסור לו לסמוך. אבל היכי שיש ספק אם בכלל נקרא היזק, כמו גבי עשן שאינו תדיר, בזה ס"ל גם הרמב"ם והרשב"א דמותר לו לכתחילה לסמוך.

ובשו"ת בית הלוי (ח"ב סי' מ"ו סק"ב) הביא ראי' לסברא זו, שבטור פסק כהרמב"ם והרשב"א שבספק אסור לו לסמוך, ואילו בסעיף י"ח לגבי הספק (לעיל י"ט ע"א) סד בסיד תנן או וסד בסיד תנן, כתב הטור כמו הרא"ש שאם עשה א' מהן סגי או הרחקה או טיח סיד, וקשה דהא פסק כהרמב"ם והרשב"א דבספק אסור לכתחילה לסמוך.

אלא לפי הנ"ל ניחא, שבבור כיון שהוא ספק אם הוא מזיק בכלל, מותר לו לסמוך, ורק היכי שהוא ודאי מזיק וספק אם יש לו היתר או לא, אז אסור לכתחילה לסמוך.